

den omtrent frieste Forfatning i Verden, og at det Afnit i Grundloven, som vedkom personlige Rettigheder og personlig Frihed, var forbleven aldeles ubeskaaret. Dette er ganske vist efter Bogstaven, men hvorledes ere de Love, der fremkomme for at fyldestgjøre de nuværende Magthavere i Henshold til Grundloven af 1866? Efter min Overbevisning var det et saa stort Tilbagekridt, der den Gang skete, at vi ikke kunne vente at faae Love, der gaa i den gamle Grundlovs Retning, saa længe de nuværende Forhold bestaa, men derpaa skal jeg naturligvis i Dvrigt ikke komme videre ind. Der har bestandig været Klaget saa over Et og saa over et Andet med Hensyn til den Tilstand, der blev skabt ved Grundloven af 1849, og blandt Midet er der ogsaa fra Kjøbstædernes Side i længere Tid fremkommet forskellige Klager. Man saae i den Anledning Kjøbstæderne optræde som en Helhed og stille sælles Forbringere til Regeringen, men det forekommer mig, det var urigtigt af denne ved en sælles Foranstaltning at søge at afhjælpe de mulige Feil, der kunde være tilstede i Lovgivningen i saa Henseende, eller de Ulemper, som kunde findes i Lovgivningen for enkelte Kjøbstæders Vedkommende. Der er vel nemlig Ingen, som vil negte, at der er mange Kjøbstæder i Landet, der ere i gladelig Fremffridt, idet Folkemængden der tiltager, Erhvervsfilder opstaa, som ikke før have været kjendte, og der er rigeligt Arbeide tilstede for Arbejderbefolkningen. — Der er imidlertid andre Kjøbstæder, om hvilke man ingenlunde kan sige det Samme, og som Enhver maa erkjende ere høist uheldig stillede. Jeg skal nævne en af disse Kjøbstæder, med hvilken vi have været mest beskæftigede, nemlig Ribe. Har der imidlertid overfor Ribe været nogen Mangel paa beredwillig Impbekommen med Hensyn til de Krav, som ere blevne stillede, for at bringe en saadan ved Tidernes Ugunst uheldig stillet By i en bedre Stilling? Ere vi ikke til forskjellige Tider komne Ribes Krav imøde, og ere vi ikke i Færd med at komme dem endnu mere imøde ved det Jernbaneanlæg, som nu skal foretages? Har det ikke været et væsentligt Moment, som har bidraget til at gaa ind paa Forslaget om denne Bane, at Ribe hidtil har været saa uheldig stillet? Jeg kan ogsaa minde om Helsingør. Da denne By ved Sundtoldens Afsløsnig led et stort Skaar i sin Næringsdrift, idet de Søfarende ikke længere bleve tvungne til Landgang der for at proviantere, som man da ikke Helsingør imøde? Ere vi ikke ogsaa komne Søby imøde, navnlig med Hensyn til dens Havnevesen? Jeg mindes i dette Dieblit ikke flere Tilfælde af denne Art, som have været Gjenstand for Forhandling her, men jeg er overbevist om, at ethvert billigt Krav, som maatte blive stillet fra Regeringens Side for at imødekomme enkelte virkelig uheldig stillede Kjøbstæder, vil blive mødt med al Beredwillighed her i Rigs-

dagen. Man har derimod nu troet at burde komme disse Krav imøde ved almindelige Foranstaltninger; men det forekommer mig, at den Foranstaltning, man her har søgt at træffe, skaber mange flere Borgere i Landet, end den gavner. Naar Grundlovens § 83 siger: „Alle Indskrænkninger i den frie og lige Udgang til Erhverv, som ikke ere begrundede i det almene Vel, skulle hæves ved Lov“, har jeg aldrig kunnet forstaa denne Paragraf saaledes, at man skulde paalægge en stor Mængde — og jeg kan sige den overveieende Del af Befolkningen — Byrder og Indskrænkninger til Fordel for et Mindretal i Landet. Dette Spørgsmaal om Hensynet til det almene Vel kan jo naturligvis forklares forskjelligt; det indvømmer jeg gjerne, og dersom dette ikke lod sig gjøre, vilde jeg sige, at det var aldeles utilbørligt, at et saadant Forslag var kommet frem. Striden dreier sig altsaa om det Spørgsmaal: Er det nødvendigt for det almene Vel, at der udkommer en Lov som denne, eller er det skadeligt? Jeg hører til dem, som antage det sidste. I Maret 1857 opfattede man det almene Vels Fordringer paa den Maade, at man ved jevn Fremffriden skulde gaa henimod en Løsning af alle Baand paa Friheden. Jeg betragter Loven af 29de December 1857 som en ren Overgangslov, der ved senere Lovforanstaltninger skulde bringe hen til en fuldstændig Løsning af ethvert Baand, som ikke var nødvendigt af Hensyn til Statens Vel — (S. M. Hansen: Det almene Vel!). Ja, jeg opfatter nu det almene Vel som Statens og de forskjellige Borgeres Vel — eller af Hensyn til den offentlige Orden, thi Politihensyn er jo ogsaa vigtigt med Hensyn til visse Erhvervsgræne. Man behølder i den nævnte Lov en Mængde Bestemmelser, som ingenlunde gik ud paa at løse alle Baand. Det blev f. Ex. fastsat, at der skulde tages Borgerskab eller Næringsbevis, og at der skulde betales derfor, og Ingen kan dog negte, at, naar der skal betales for saadanne Beviser, er den rige Mand i saa Henseende stillet heldigere end den Ubemidlede. Der skal betales, enten der kommer Meget eller Lidet ud af Bedriften, men Ingen kan sige Noget dærom; det er et rent Lotterispil, hvorledes det vil gaa i den Henseende. Ligeledes blev der, hvad der er det mest Generende, fastsat disse store Belter af Landet omkring Kjøbstæderne. Dette var ogsaa en Indskrænkning i Næringsfriheden til Fordel for Kjøbstæderne, idet man ikke maatte anlægge en Landhandel i mindre end 1½ Mils Afstand fra Kjøbstaden, og paa denne Maade er man kommen til at genere Beboerne af omtrent 1/3 af Landets Fladeindhold til Fordel for Kjøbstæderne. Det forekommer mig, at dette allerede er en høi Grad af Indskrænkning i Modsetning til, hvad man var berettiget til at haabe, naar man læste Grundlovens § 83. Nu er Tiden svunden hen, men dersom man vil give en videre Udvikling af For-